

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2026. gada 9. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Direktīva 93/13/EEK – 2. panta c) punkts – Jēdziens “pārdevējs vai piegādātājs” – Aizdevuma un galvojuma līgumi – Mājokļu būvniecības attīstības valsts fonds – Sabiedrības interesēs veicams uzdevums – Ar izdevīgākiem nosacījumiem piešķirti aizdevumi – Tiesvedība, kurā lieta nodota jaunai izskatīšanai pēc kasācijas – Pienākums ievērot augstākas instances tiesas sniegtos juridiskos vērtējumus – Savienības tiesību pārākuma princips – Sprieduma iedarbības ierobežošana laikā

Lietā C-188/25

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija) iesniegusi ar 2025. gada 30. janvāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2025. gada 10. martā, tiesvedībā

Štátny fond rozvoja bývania

pret

GL,

KL,

SC,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs F. Biltšens [*F. Biltgen*], tiesneši I. Ziemeles (referente), A. Kumins [*A. Kumin*], S. Žervazoni [*S. Gervasoni*] un M. Bošnjaks [*M. Bošnjak*],

ģenerālvokāts: D. Špilmans [*D. Spielmann*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Štátny fond rozvoja bývania* vārdā – *M. Garaj*, advokāts,

* Tiesvedības valoda – slovaku.

- GL, KL un SC vārdā – *Z. Pitoňáková, advokátka*,
- Slovākijas valdības vārdā – *E. V. Larišová*, pārstāve,
- Eiropas Komisijas vārdā – *P. Kienappel* un *R. Lindenthal*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 1. panta 1. punkta un 2. panta b) un c) punkta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums iesniegts tiesvedībā starp *Štátny fond rozvoja bývania* (Mājokļu būvniecības attīstības valsts fonds, Slovākija; turpmāk – *SFRB*), no vienas puses, un GL, KL un SC, no otras puses, par aizdevuma, kas izbeigts pirms termiņa un kas paredzēts mājokļa iegādei, atlikuma atmaksu.

Tiesiskais regulējums

Direktīva 93/13

- 3 Direktīvas 93/13 četrpadsmitajā apsvērumā paredzēts:

“tā kā dalībvalstīm [...] jānodrošina, ka [obligātajās tiesību normās] netiek iekļauti negodīgi noteikumi, jo īpaši tādēļ, ka šo direktīvu piemēro arī sabiedriska rakstura amatiem, nodarbošanās un profesijām [profesionālajai darbībai publisko tiesību jomā]”.

- 4 Direktīvas 93/13 1. pantā noteikts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot [tuvināt] dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas [...]”

- 5 Šīs direktīvas 2. panta b) un c) punktā noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- b) “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas [profesionālās darbības];

c) “pārdevējs vai piegādātājs” ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju [profesionālo darbību], neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts.”

Slovākijas tiesības

6 1964. gada 26. februāra *zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník* (Likums Nr. 40/1964 par Civilt kodeksu; *časťka* 19/1964), redakcijā, kas piemērojama pamatlīetā, 52. pantā bija noteikts:

“[..]

2. Uzņēmējs ir persona, kas patērētāju līguma noslēgšanā un izpildē rīkojas savas komercdarbības vai citādas ekonomiskās darbības ietvaros.

3. Patērētājs ir jebkura fiziska persona, kas patērētāju līguma noslēgšanā un izpildē nerīkojas savas komercdarbības vai citādas ekonomiskās darbības ietvaros.”

7 Šā kodeksa 53. panta 1. punktā paredzēts:

“Patērētāju līgumos nedrīkst būt ietverti noteikumi, kuri rada ievērojamu nelīdzsvarotību līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos, kaitējot patērētājiem (turpmāk – negodīgs noteikums).”

8 2003. gada 6. novembra *zákon č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania* (Likums Nr. 607/2003 par Mājokļu būvniecības attīstības valsts fondu; *časťka* 247/2003), redakcijā, kas piemērojama pamatlīetā, 7. pantā bija noteikts:

“Atbalsta pieteikuma iesniedzējs [..] var būt:

a) fiziska persona, kurai ir Slovākijas Republikas pilsonība un kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Slovākijas Republikā [..], vai

b) juridiska persona, kuras juridiskā adrese ir Slovākijas Republikā.”

9 Šā likuma 12. panta 2. punktā bija paredzēts:

“Līgumā it īpaši norāda:

a) ziņas par līgumslēdzējām pusēm,

b) piešķirtā atbalsta mērķus, apjomu, veidu un saņemšanas kārtību,

c) līgumslēdzēju pušu saistību izpildes kārtību,

d) saistību nodrošinājumu,

e) atbalsta izmaksu [..] veidā,

f) būvniecības tehniskos nosacījumus un īstenošanas laiku,

g) sankcijas par līguma noteikumu neievērošanu,

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 10 ŠFRB ir publisko tiesību juridiska persona, kura nodarbojas ar valsts atbalstu mājokļu būvniecībai, tostarp piešķirot hipotekārus aizdevumus ar izdevīgākām procentu likmēm.
- 11 2006. gada 13. decembrī ŠFRB ar GL un KL noslēdza aizdevuma līgumu par 33 193,92 EUR, kas bija atmaksājami 30 gadu laikā un paredzēti mājokļa iegādei. SC sniedza galvojumu par GL un KL saistībām.
- 12 2018. gada 22. janvārī pēc tam, kad GL un KL nebija veikuši ikmēneša maksājumus, ŠFRB izbeidza līgumu attiecībā uz aizņēmējiem un pēc tam – ar 2018. gada 13. augusta vēstuli – attiecībā uz SC.
- 13 2018. gada 24. septembrī ŠFRB vērsās *Okresný súd Prešov* (Prešovas rajona tiesa, Slovākija), lūdzot piespriest aizņēmējiem un to galvniekam samaksāt nesamaksāto aizdevuma atlikumu, proti, 26 040,44 EUR, kam pieskaitīti procenti, izmaksas un līgumsods. Tā kā šī prasība tika apmierināta, atbildētāji pamatlietā par šo nolēmumu iesniedza apelācijas sūdzību *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā, Slovākija), atsaucoties uz aizsardzību, kas viņiem kā patērētājiem būtu piešķirama saskaņā ar Direktīvu 93/13. Tā kā apelācijas sūdzība tika noraidīta ar nolēmumu, kurā tikušas piemērotas 1991. gada 5. novembra *zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník* (Likums Nr. 513/1991 par Komerckodeksu; *čiasťka* 98/1991) normas, atbildētāji pamatlietā iesniedza kasācijas sūdzību *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa), kas nosprieda, ka Direktīvas 93/13 normas nav piemērojamas strīdam, jo ŠFRB nerīkojas kā pārdevējs vai piegādātājs. Tomēr, secinādama, ka līgumiskās attiecības starp ŠFRB un atbildētājiem pamatlietā ir reglamentētas ar Civillkodeksa, nevis Likuma Nr. 513/1991 normām, pēdējā minētā tiesa atcēla apelācijas instancē pieņemto nolēmumu un nodeva lietu jaunai izskatīšanai *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā), kas ir iesniedzējtiesa.
- 14 Iesniedzējtiesa uzskata, ka atbildētājiem pamatlietā ir “patērētāju” statuss Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē un ka ŠFRB, ņemot vērā tā organizatoriskās un funkcionālās īpašības, varētu tikt uzskatīts par tādu, kas darbojas kā “pārdevējs vai piegādātājs” šīs direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē.
- 15 Pirmkārt, tā kā ŠFRB tika izveidots ar likumu, lai īstenotu Slovākijas valsts politiku mājokļu jomā, iesniedzējtiesa atgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru apstāklim, ka publisko tiesību subjekta darbība ietver uzdevuma pildīšanu vispārējās interesēs bez mērķa gūt peļņu, nav nozīmes, lai to kvalificētu par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē.
- 16 Otrkārt, ne visi pamatlietā aplūkotā līguma noteikumi ietver obligātas tiesību normas šīs direktīvas 1. panta izpratnē. Esot taisnība, ka Slovākijas likumdevējs ir definējis tiesisko regulējumu, kas piemērojams ŠFRB noslēgtajiem līgumiem, bet ŠFRB varot brīvi konkretizēt katru no šajos līgumos ietvertajiem noteikumiem, tāpēc šie līgumi ietilpstot minētās direktīvas piemērošanas jomā.
- 17 Treškārt, lai gan iesniedzējtiesa norāda, ka *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) ieskatā Slovākijas likumdevējs ir izslēdzis ŠFRB noslēgtos līgumus no tā tiesiskā regulējuma piemērošanas, kurš attiecas uz patēriņa aizdevumiem, tā tomēr uzsver, ka Direktīvas 93/13 piemērošana ir atkarīga no līguma būtības, it īpaši no tā standartizētā rakstura, nevis no juridiskās kvalifikācijas valsts tiesībās.

- 18 Ceturtkārt, nevarot izslēgt, ka *ŠFRB* noslēgtajos līgumos ir ietverti negodīgi noteikumi šīs direktīvas izpratnē. Iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlietā aplūkotā līguma noteikumiem, kas reglamentē tā izbeigšanu, līgumsodus un procentu samaksu – pat pēc līguma izbeigšanas – papildus nokavējuma procentiem, ir negodīgs raksturs. Ar minēto direktīvu sasniedzamais aizsardzības mērķis it īpaši esot jāievēro saistībā ar tādiem līgumiem kā pamatlietā aplūkotais, kas atspoguļo nelīdzsvarotību attiecībās starp līgumslēdzējiem.
- 19 Visbeidzot, minētā tiesa uzsver, ka saskaņā ar valsts procesuālajām tiesībām tiesvedībā, kas notiek pēc lietas nodošanas jaunai izskatīšanai, tai ir saistoši *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) sniegtie juridiskie vērtējumi. Tomēr tā uzskata, ka šie vērtējumi nav saderīgi ar Direktīvas 93/13 normām.
- 20 Šajos apstākļos *Krajský súd v Prešove* (Apgabaltiesa Prešovā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1. Vai [...] Direktīvas 93/13 [...] 2. panta c) punkts jāinterpretē tādējādi, ka [*ŠFRB*], kas noslēdzis līgumu ar fiziskām personām par atbalsta sniegšanu mājokļa iegādei, ir uzskatāms par “pārdevēju vai piegādātāju” šīs tiesību normas izpratnē un ka attiecīgais līgums ietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā?
 2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīvas 93/13 1. panta 1. punkts un 2. panta b) punkts jāinterpretē tādējādi, ka šī direktīva ir piemērojama galvojuma līgumam, kas noslēgts starp fizisku personu un [*ŠFRB*], lai nodrošinātu līgumsaistību izpildi, ja šī fiziskā persona nav saņēmusi nekādu izpildījumu no fonda un ir darbojusies nolūkā, kas ir ārpus tās profesionālās darbības?
 3. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Savienības tiesībām pretrunā ir tas, ka augstākas instances tiesas sniegtais juridiskais vērtējums ir saistošs zemākas instances tiesai, kurai lieta nodota jaunai izskatīšanai, ja saskaņā ar šo vērtējumu [*ŠFRB*] neietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 21 *ŠFRB* apgalvo, ka prejudiciālie jautājumi ir nepieņemami, jo, pirmkārt, Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta interpretācija esot skaidra un tādējādi neradot nekādas pamatotas šaubas. Tāpēc *ŠFRB* ieskatā no šīs interpretācijas izriet, ka tāds publisko tiesību subjekts kā šis fonds, kas sniedz pakalpojumus nevis atbilstoši tirgus loģikai, bet vienīgi likumā noteiktās situācijās, neietilpst šajā tiesību normā minētajā jēdzienā “pārdevējs vai piegādātājs”. Otrkārt, līgumiskās attiecības, kas nodibinātas starp *ŠFRB* un atbildētājiem pamatlietā, esot reglamentētas ar obligātām valsts tiesību normām, tāpēc atbilstoši minētās direktīvas 1. panta 2. punktam uz tāda līguma noteikumiem, kurš noslēgts ar šiem atbildētājiem, šīs direktīvas normas neattiecas.
- 22 Tomēr jānorāda, ka argumenti, ko *ŠFRB* izvirzījis, lai apstrīdētu prejudiciālo jautājumu pieņemamību, attiecas uz lietas būtību, un konkrētāk, runājot par pirmo prejudiciālo jautājumu, – uz jēdzienu “pārdevējs vai piegādātājs” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē, t.i., jēdzienu, kura interpretācija ir pirmā jautājuma priekšmets. Šā sprieduma 21. punktā minētais

otrais arguments savukārt attiecas uz Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta piemērojamību pamatlietā aplūkotā līguma noteikumiem. Tāpēc šie argumenti nevar likt apšaubīt uzdoto jautājumu pieņemamību.

- 23 It īpaši, ciktāl *ŠFRB* apgalvo, ka tā noslēgto līgumu noteikumu saturs ir noteikts Slovākijas likumā un ka tāpēc šie noteikumi esot izslēgti no Direktīvas 93/13 piemērošanas jomas atbilstoši direktīvas 1. panta 2. punktam, jāatgādina, ka, lai gan saskaņā ar šo tiesību normu gadījumā, kad attiecīgās tiesību normas ir obligātas, līguma noteikumi, kuros pārņemtas šīs normas, neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, šāda izslēgšana tomēr nenozīmē, ka valsts tiesa nevarētu no minētās direktīvas skatpunkta novērtēt citu šajā pašā līgumā iekļauto noteikumu – kuros nav pārņemtas minētās normas – spēkā esību (spriedums, 2022. gada 27. oktobris, *S. V.* (Kopīpašumā esoša ēka), C-485/21, EU:C:2022:839, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 24 Iesniedzējtiesa taču skaidri norāda, ka pamatlietā aplūkotā līguma noteikumos, kurus tā uzskata par negodīgiem, nav pārņemtas valsts tiesību normas Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta izpratnē, jo, lai gan to iekļaušana *ŠFRB* noslēgtajos līgumos ir paredzēta likumā, šis fonds var brīvi noteikt precīzu šo noteikumu saturu.
- 25 Tātad, neskarot pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, šādi noteikumi paši par sevi nav izslēgti no Direktīvas 93/13 piemērošanas jomas saskaņā ar šā sprieduma 23. punktā minēto judikatūru.
- 26 Katrā ziņā jāatgādina, ka valsts tiesai nav aizliegts uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu gadījumā, ja kādas pamatlīstas puses ieskatā atbilde uz šo jautājumu nerada nekādas pamatotas šaubas (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Tātad, pat ja tiktu pieņemts, ka atbilde uz uzdoto jautājumu nerada nekādas pamatotas šaubas, šis jautājums tomēr nekļūst nepieņemams (spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, 65. punkts).
- 28 Šajos apstākļos prejudiciālie jautājumi jāatzīst par pieņemamiem.

Par lietas būtību

Par pirmo jautājumu

- 29 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 93/13 2. panta c) punkts jāinterpretē tādējādi, ka publisko tiesību subjekts, kas izveidots ar likumu, lai bez peļņas gūšanas nolūka nodarbotos ar atbalsta sniegšanu mājokļu jomā, tostarp piešķirot fiziskām personām hipotekāros aizdevumus ar izdevīgākiem nosacījumiem, ir “pārdevējs vai piegādātājs” šīs tiesību normas izpratnē.
- 30 Pirmkārt, atbilstoši šīs tiesību normas formulējumam pārdevējs vai piegādātājs ir “jebkura fiziska vai juridiska persona, kura [...] darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju [profesionālo darbību], neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts”.

- 31 Vārda “jebkura” lietojums liecina, ka ikviena fiziska vai juridiska persona ir uzskatāma par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 izpratnē, ja šī persona veic profesionālu darbību (spriedums, 2018. gada 17. maijs, *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 49. punkts).
- 32 Šī pati tiesību norma attiecas uz jebkuru profesionālu darbību “neatkarīgi no tā, vai [tā] ir valsts vai privāt[a]”. Tādējādi, kā paredzēts šīs direktīvas četrpadsmitajā apsvērumā, tā ir piemērojama arī publiska rakstura profesionālajai darbībai (spriedums, 2018. gada 17. maijs, *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 50. punkts).
- 33 Šajā ziņā Savienības likumdevējs ir vēlējies jēdzienu “pārdevējs vai piegādātājs” veidot kā plašu konceptu tādējādi, ka tas aptvertu ikvienu fizisku vai juridisku personu, kas veic profesionālu darbību, ieskaitot sabiedriskus un vispārējo interešu uzdevumus (spriedums, 2022. gada 27. oktobris, *S. V. (Kopīpašumā esoša ēka)*, C-485/21, EU:C:2022:839, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 34 Tātad Direktīvas 93/13 2. panta c) punktā no šīs direktīvas piemērošanas jomas nav izslēgti nedz subjekti, kas veic vispārējo interešu uzdevumus, nedz publisko tiesību subjekti. Turklāt, tā kā sabiedriskie un vispārējo interešu uzdevumi parasti tiek veikti bez peļņas gūšanas nolūka, apstāklim, ka subjektam ir vai nav peļņas gūšanas nolūks, nav nozīmes attiecībā uz jēdziena “pārdevējs vai piegādātājs” definīciju šīs tiesību normas izpratnē (spriedums, 2018. gada 17. maijs, *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 51. punkts).
- 35 Otrkārt, šā jēdziena plašā izpratne ir pamatota, ņemot vērā Direktīvas 93/13 mērķi, kas ir nodrošināt aizsardzību visām fiziskajām personām, kuras ir nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 21. marts, *Pouvin un Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 42. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, *YYY. (Jēdziens “patērētājs”)*, C-570/21, EU:C:2023:456, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 36 Treškārt, jēdziens “pārdevējs vai piegādātājs” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē ir funkcionāls jēdziens, un tas nozīmē, ka jāizvērtē, vai konkrētās līgumattiecības iekļaujas tādā darbībā, ko šis subjekts veic kā profesionālu darbību (spriedums, 2019. gada 21. marts, *Pouvin un Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 36. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 37 Aplūkojamajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ŠFRB tika izveidots, lai īstenotu Slovākijas valsts politiku mājokļu jomā, tostarp piešķirot hipotekārus aizdevumus ar izdevīgākiem nosacījumiem. Turklāt iesniedzējtiesa uzsver, ka summas, kas atbilst šo aizdevumu atmaksai, tostarp procentu maksājumi, tiek atkārtoti ieguldītas jaunu aizdevumu piešķiršanā un ļauj segt ŠFRB darbības izmaksas.
- 38 Tātad, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, šķiet, ka ŠFRB noslēgtie aizdevuma līgumi ietilpst nekustamā īpašuma iegādes darījumu finansēšanas darbībās, ko šī organizācija veic kā profesionālo darbību.
- 39 ŠFRB rakstveida apsvērumos tomēr uzsver, ka tā īstenotais nekustamā īpašuma iegādes atbalsta mehānisms neatbilst nekādam tirgus loģikai un ka tas darbojas kā subjekts, kuram uzticēts uzdevums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, proti, subsidētu mājokļu veicināšana.

- 40 Turklāt Slovērijas valdība rakstveida apsvērumos norāda, ka ŠFRB izvēlas aizdevumu saņēmējus, piemērojot tam likumā noteiktos atbilstības kritērijus.
- 41 Tomēr, kā atgādināts šā sprieduma 34. punktā, Direktīvas 93/13 2. panta c) punktā definētais jēdziens “pārdevējs vai piegādātājs” neizslēdz ne subjektus, kas veic uzdevumu vispārējās interesēs, ne arī publisko tiesību subjektus. Tāpat apstāklis, ka ŠFRB darbojas bez peļņas gūšanas nolūka, neņemot vērā nekādus komerciālus apsvērumus, nav nozīmes, to kvalificējot par “pārdevēju vai piegādātāju” šīs tiesību normas izpratnē.
- 42 Proti, šāds apstāklis pats par sevi fiziskām personām, ar kurām ŠFRB slēdz hipotekārā aizdevuma līgumus, nevar liegt aizsardzību, kas tām piešķirta Direktīvā 93/13, jo citādi rastos risks apdraudēt šīs direktīvas mērķi, kas ir nodrošināt aizsardzību visām fiziskajām personām, kuras ir nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, YYY. (Jēdziens “patērētājs”), C-570/21, EU:C:2023:456, 37. punkts un tajā minētā judikatūra). Proti, fiziskas personas, kas saņem hipotekārus aizdevumus no ŠFRB, ir nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar šo subjektu, kura profesionālā darbība ir tieši finansējuma piešķiršana nekustamā īpašuma iegādei.
- 43 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 93/13 2. panta c) punkts jāinterpretē tādējādi, ka publisko tiesību subjekts, kas izveidots ar likumu, lai bez peļņas gūšanas nolūka nodarbotos ar atbalsta sniegšanu mājokļu jomā, tostarp piešķirot fiziskām personām hipotekāros aizdevumus ar izdevīgākiem nosacījumiem, ir “pārdevējs vai piegādātājs” šīs tiesību normas izpratnē, ciktāl aizdevuma līgumi, ko tas slēdz ar šīm personām, iekļaujas tā profesionālajā darbībā.

Par otro jautājumu

- 44 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par trešo jautājumu

- 45 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesa uzskata, ka *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovērijas Republikas Augstākā tiesa) juridiskie vērtējumi attiecībā uz ŠFRB kvalifikāciju saistībā ar jēdzienu “pārdevējs vai piegādātājs” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē ir pretrunā šai tiesību normai, kā to interpretējusi Tiesa. Tā kā gadījumā, kad šī augstākas instances tiesa nodod lietu atpakaļ jaunai izskatīšanai, iesniedzējtiesai ir saistoši šie vērtējumi, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tai ir iespējams no šiem vērtējumiem atkāpties, lai ievērotu Tiesas sniegto interpretāciju.
- 46 Šajos apstākļos jāuzskata, ka ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Savienības tiesību pārākuma princips jāinterpretē tādējādi, ka šis princips valsts tiesai – kurai saskaņā ar kādu valsts tiesību normu vai praksi ir saistoši augstākas instances valsts tiesas sniegtie juridiskie vērtējumi lietā, kas pirmajai minētajai tiesai ir nodota jaunai izskatīšanai, – liek neievērot šos vērtējumus, ja tā uzskata, ka tie neatbilst Savienības tiesību normas interpretācijai, ko Tiesa sniegusi saskaņā ar LESD 267. pantu.
- 47 Šajā ziņā jāatgādina, ka Savienības tiesību pārākuma princips nostiprina Savienības tiesību prioritāti pār dalībvalstu tiesībām. Tādējādi šis princips nosaka pienākumu visām dalībvalstu institūcijām, tātad arī tiesām, nodrošināt dažādo Savienības normu pilnīgu iedarbību, un

dalībvalstu tiesības nevar ietekmēt iedarbību, kura šīm dažātajām normām ir atzīta minēto valstu teritorijā (spriedums, 2024. gada 11. janvāris, *Global Ink Trade*, C-537/22, EU:C:2024:6, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 48 Šis princips tostarp liek valsts tiesām, lai nodrošinātu visu Savienības tiesību normu efektivitāti, savas iekšējās tiesības interpretēt cik vien iespējams atbilstīgi Savienības tiesībām (spriedums, 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin*, C-261/20, EU:C:2022:33, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka atbilstīgas interpretācijas pienākums liek valsts tiesām vajadzības gadījumā grozīt iedibinātu judikatūru, ja tās pamatā ir valsts tiesību interpretācija, kas nav saderīga ar direktīvas mērķiem, un pēc savas ierosmes atstāt bez piemērošanas augstākas instances tiesas sniegtu interpretāciju – kas saskaņā ar šīm tiesībām tai būtu bijusi saistoša –, ja šāda interpretācija nav saderīga ar šo direktīvu (spriedums, 2025. gada 30. aprīlis, *AxFina Hungary* (Līguma spēkā esamība), C-630/23, EU:C:2025:302, 88. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 50 Tādējādi valsts tiesa nevar pamatoti uzskatīt, ka tai nav iespējams valsts tiesību normu interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām tādēļ vien, ka šī norma pastāvīgi ir tikusi interpretēta nesaderīgi ar šīm tiesībām (spriedums, 2025. gada 30. aprīlis, *AxFina Hungary* (Līguma spēkā esamība), C-630/23, EU:C:2025:302, 89. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Turklāt jāatgādina, ka principā Savienības tiesībām nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, atbilstoši kurai zemākas instances dalībvalsts tiesai ir saistošs šīs pašas dalībvalsts augstākas instances tiesas nolēmums, ņemot vērā dalībvalstu kompetenci tieslietu organizācijā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība), C-430/21, EU:C:2022:99, 45. punkts).
- 52 Tomēr valsts tiesai, kura izmantojusi tai ar LESD 267. pantu piešķirto iespēju, pamatlietas atrisināšanā ir saistoša Tiesas sniegtā Savienības tiesību normu interpretācija, un tātad vajadzības gadījumā tai ir jānoraida augstākas instances valsts tiesas vērtējumi, ja tā, ņemot vērā Tiesas sniegto interpretāciju, uzskata, ka šie vērtējumi neatbilst Savienības tiesībām, vajadzības gadījumā nepiemērojot valsts tiesību normu, kurā tai noteikts pienākums ievērot šīs augstākas instances tiesas nolēmumus (spriedums, 2024. gada 11. janvāris, *Global Ink Trade*, C-537/22, EU:C:2024:6, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 53 Konkrētajā gadījumā apstākļi, ka valsts tiesai, kas lemj tiesvedībā pēc lietas nodošanas jaunai izskatīšanai, ir jāievēro augstākas instances valsts tiesas sniegtie juridiskie vērtējumi lietā šajā tiesvedībā, nevar likt apšaubīt šīs tiesas pienākumu neievērot šādus vērtējumus, ja tie ir pretrunā Savienības tiesībām, vajadzības gadījumā nepiemērojot valsts tiesību normu, ar kuru tai noteikts pienākums ievērot šīs augstākas instances tiesas nolēmumus.
- 54 Šajos apstākļos, ņemot vērā pārākuma principu un saskaņā ar LESD 267. pantu pasludināto prejudiciālo nolēmumu sekas, valsts tiesai nedrīkst ar valsts tiesībām vai praksi likt ievērot juridiskos vērtējumus, kurus sniegusi augstākas instances valsts tiesa, kas par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē atsakās kvalificēt subjektu, kurš atbilst šā sprieduma 36. punktā atgādinātajam kritērijam.

- 55 Tāpēc uz trešo jautājumu jāatbild, ka Savienības tiesību pārākuma princips ir interpretējams tādējādi, ka šis princips valsts tiesai – kurai saskaņā ar kādu valsts tiesību normu vai praksi ir saistoši augstākas instances valsts tiesas sniegtie juridiskie vērtējumi lietā, kas pirmajai minētajai tiesai ir nodota jaunai izskatīšanai, – liek neievērot šos vērtējumus, ja tā uzskata, ka tie neatbilst Savienības tiesību normas interpretācijai, ko Tiesa sniegusi saskaņā ar LESD 267. pantu.

Par šā sprieduma iedarbības ierobežošanu laikā

- 56 Gadījumam, ja Tiesa secinātu, ka tāds subjekts kā *ŠFRB* var tikt kvalificēts par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē, *ŠFRB* un Slovākijas valdība ir lūgušas Tiesu ierobežot šā sprieduma iedarbību laikā, attiecinot to tikai uz notiekošām tiesvedībām, kurās pirms šā sprieduma pasludināšanas vēl nav pieņemts galīgs nolēmums.
- 57 Tie uzsver, pirmkārt, ka *ŠFRB* ir rīkojies labticīgi saskaņā ar *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa) kopš 2019. gada pieņemtajiem nolēmumiem un, otrkārt, ka gadījumā, ja šā sprieduma iedarbība laikā netiktu ierobežota, tas radītu finansiālas sekas, kas apdraudētu *ŠFRB* darbību.
- 58 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Savienības tiesību normas interpretācija, ko Tiesa sniegusi, īstenojot tai LESD 267. pantā piešķirto kompetenci, izskaidro un precizē šīs tiesību normas – kā tā ir vai bija jāsaprot un jāpiemēro kopš tās spēkā stāšanās brīža – jēgu un tvērumu. Tiesa tikai izņēmuma kārtā, piemērojot Savienības tiesību sistēmai raksturīgo vispārējo tiesiskās drošības principu, var ierobežot iespēju visām ieinteresētajām personām atsaukties uz tās interpretēto tiesību normu, lai apstrīdētu labticīgi nodibinātas tiesiskās attiecības. Lai varētu pieņemt lēmumu par šādu ierobežojumu, jābūt izpildītiem diviem būtiskiem kritērijiem, proti, ieinteresēto personu labticības esībai un būtisku traucējumu rašanās riskam, un šie kritēriji ir kumulatīvi (spriedums, 2021. gada 22. jūnijs, Latvijas Republikas Saeima (Pārkāpumu uzskaites punkti), C-439/19, EU:C:2021:504, 132. un 136. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 59 Tāpēc Tiesa šādu risinājumu ir izmantojusi tikai ļoti konkrētos apstākļos, tostarp tad, kad pastāvēja risks, ka varētu iestāties smagas ekonomiskas sekas, it īpaši saistībā ar tādu tiesisko attiecību lielo skaitu, kas nodibinātas labticīgi, pamatojoties uz regulējumu, kurš tika uzskatīts par spēkā esošu, un izrādījās, ka privātpersonas un valsts iestādes bija iesaistītas rīcībā, kas neatbilda Savienības tiesībām, objektīvas un būtiskas nenoteiktības dēļ attiecībā uz Savienības tiesību normu tvērumu, un šo nenoteiktību varēja veicināt citu dalībvalstu vai Eiropas Komisijas rīcība (spriedums, 2016. gada 22. septembris, *Microsoft Mobile Sales International u.c.*, C-110/15, EU:C:2016:717, 61. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 60 Attiecībā uz kritēriju par smagu ekonomisku seku rašanās riska esību jāatgādina, ka dalībvalstij, kas lūdz ierobežot prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā pasludinātā sprieduma iedarbību laikā, tiesvedībā Tiesā jāiesniedz skaitliski dati, kas apliecina šādu seku rašanās risku (spriedums, 2017. gada 20. decembris, *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 91. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 61 Konkrētajā gadījumā ir taisnība, ka Slovākijas valdība rakstveida apsvērumos ir sniegusi datus par *ŠFRB* piešķirto hipotekāro aizdevumu skaitu, kā arī attiecīgo finanšu apjomu.

- 62 Tomēr ne šī valdība, ne arī ŠFRB nekonkretizē juridiskās un finansiālās sekas, kādas šā subjekta kvalificēšana par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 2. panta c) punkta izpratnē varētu radīt attiecībā uz tā noslēgtajiem līgumiem. Šajā ziņā jāatgādina, ka šīs direktīvas piemērošana minētajiem līgumiem, kā rezultātā tiktu konstatēts dažu to noteikumu negodīgums, nenozīmē noteikti to spēkā neesību kopumā, jo tiem būtu jāturpina pastāvēt bez noteikumiem, kas atzīti par negodīgiem, ciktāl saskaņā ar valsts tiesību normām šāda šo līgumu saglabāšana ir juridiski iespējama (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 29. aprīlis, *Bank BPH*, C-19/20, EU:C:2021:341, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Šajos apstākļos jāsecina, ka kritērijs par būtisku traucējumu rašanās risku nav izpildīts, tāpēc nav jāpārbauda, vai ir izpildīts kritērijs par ieinteresēto personu labticību.
- 64 Tātad šā sprieduma iedarbība laikā nav jāierobežo.
- 65 Tajā pašā laikā jāatgādina, cik nozīmīgs ir *res judicata* spēka princips gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās. Proti, lai nodrošinātu tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, kā arī tiesu labu pārvaldību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad izmantotas visas pārsūdzības iespējas, vai pēc tam, kad beigušies šai pārsūdzībai paredzētie termiņi, vairs nebūtu apstrīdami (spriedumi, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 38. punkts, un 2024. gada 9. aprīlis, *Profi Credit Polska* (Tiesvedības, kurā pasludināts galīgs spriedums, atjaunošana), C-582/21, EU:C:2024:282, 37. punkts).
- 66 Tātad Savienības tiesības nenosaka valsts tiesai pienākumu nepiemērot valsts procesuālās normas, kas tiesas nolējumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst valstī situāciju, kura nav savienojama ar šīm tiesībām. Tādējādi Savienības tiesībās nav noteikta prasība, ka, lai ņemtu vērā atbilstošas Savienības tiesību normas interpretāciju, kuru ir pieņēmusi Tiesa, valsts tiesai principā būtu jāpārskata savs nolēmums, kas ieguvis *res judicata* spēku. Tomēr, ja piemērojamās valsts procesuālās normas ar zināmiem nosacījumiem paredz iespēju valsts tiesai pārskatīt ar *res judicata* spēku apveltītu nolēmumu, lai padarītu situāciju saderīgu ar valsts tiesībām, tad – gadījumā, ja izpildīti minētie nosacījumi, – atbilstoši līdzvērtības un efektivitātes principiem šī iespēja jāizmanto tālab, lai tiktu atjaunota pamatlietā aplūkojamās situācijas atbilstība Savienības tiesību normām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 59.–62. punkts, un 2024. gada 9. aprīlis, *Profi Credit Polska* (Tiesvedības, kurā pasludināts galīgs spriedums, atjaunošana), C-582/21, EU:C:2024:282, 38. un 42. punkts).

Par tiesāšanās izdevumiem

- 67 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospiež:

1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta c) punkts

jāinterpretē tādējādi, ka

publisko tiesību subjekts, kas izveidots ar likumu, lai bez peļņas gūšanas nolūka nodarbotos ar atbalsta sniegšanu mājokļu jomā, tostarp piešķirot fiziskām personām hipotekāros aizdevumus ar izdevīgākiem nosacījumiem, ir “pārdevējs vai piegādātājs” šīs tiesību normas izpratnē, ciktāl aizdevuma līgumi, ko tas slēdz ar šīm personām, iekļaujas tā profesionālajā darbībā.

- 2) Savienības tiesību pārākuma princips ir interpretējams tādējādi, ka šis princips valsts tiesai – kurai saskaņā ar kādu valsts tiesību normu vai praksi ir saistoši augstākas instances valsts tiesas sniegtie juridiskie vērtējumi lietā, kas pirmajai minētajai tiesai ir nodota jaunai izskatīšanai, – liek neievērot šos vērtējumus, ja tā uzskata, ka tie neatbilst Savienības tiesību normas interpretācijai, ko Tiesa sniegusi saskaņā ar LESD 267. pantu.

[Paraksti]